

20.2.2024

Dnro SA/2024/02894

Sisäministeriö

**Suomen Akatemian lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi
ulkomaalaislain sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja
oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja
vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain 2 §:n muuttamisesta
(VN/24628/2023)**

Sisäministeriö on pyytänyt Suomen Akatemian lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi ulkomaalaislain sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain 2 §:n muuttamisesta (VN/24628/2023).

Lausuntopyynnön mukaan lakiesityksellä muun ohella uudistettaisiin ulkomaalaislain maahantulosäännösten kiertämistä koskeva sääntely tavoitteena entistä tehokkaammin estää maahantulosäännösten kiertäminen. Esityksessä ehdotetaan sääntelyä, jolla estettäisiin hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden kaistanvaihto työperäisen maahanmuuton puolelle. Myös opiskelijan oleskeluluvat sisällytettäisiin ehdotuksessa kaistanvaihdon kiellon piiriin. Kaistanvaihdon kiello tutkijoiden ja opiskelijoiden osalta toteutettaisiin heitä koskevan erillislain soveltamisalan muutoksella.

Suomen Akatemia kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja lausuu seuraavaa:

Suomen Akatemian tehtävänä on edistää tieteellistä tutkimusta ja tutkimusedellytyksiä, toimia asiantuntijana tiedepolitiikan kehittämisessä ja toimeenpanossa sekä osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Akatemian toiminta tukee kansainvälisesti houkuttelevien osaamis- ja innovaatioekosysteemien rakentumista, kansainvälistä tutkimusyhteistyötä ja tutkijoiden houkuttelua Suomeen.

Suomen Akatemia toteaa, että kansallisen TKI-tiekartan mukaisesti Suomen kilpailukyky ja hyvinvointi rakentuvat osaamiselle, tutkimukselle ja innovaatioille. Tavoiteltu TKI-toiminnan kasvu edellyttää, että kotimaisen osaamis- ja koulutustason noston lisäksi Suomen tulee olla entistä houkuttelevampi kansainvälisille tutkijoille, asiantuntijoille ja TKI-ammattilaisille.

Suomen Akatemia on julkaissut kansainvälisyyden edistämistä koskevan linjauksensa vuosille 2023–2030. Linjaus pohjautuu Suomen Akatemian uuteen strategiaan, jossa kansainvälisyyden merkitys on niin ikään nostettu esille. Kansainvälisyyden edistämistä koskevassa linjauksessa yhdeksi vaikuttavuustavoitteeksi on nostettu se, että Suomi houkuttelee aiempaa enemmän korkeatasoisia osaajia ulkomailta. Edellä esitettyyn viitaten Akatemia toteaa, että se pitää tärkeinä kaikkia toimenpiteitä, jotka tukevat osaajien houkuttelua Suomeen.

Suomen Akatemia kiinnittää erityistä huomiota esitysluonnokseen siltä osin kuin muutoksella on tarkoitus toteuttaa kaistanvaihdon kiello opiskelijoiden ja tutkijoiden osalta. Akatemia toteaa, että viime vuosina on pyritty toteuttamaan toimenpiteitä, jotka poistaisivat tutkijoiden maahantulon esteitä ja muita toimenpiteitä, jotka tukevat tutkijoiden houkuttelua Suomeen. Suomen Akatemia on pitänyt näitä uudistuksia kannatettavina. Myös nykyisessä hallitusohjelmassa on tunnustettu työperäisen maahanmuuton tärkeys ja sen mukanaan tuomat hyödyt.

Suomen Akatemia pitää esitysluonnoksen tavoitteita väärinkäytösten ehkäisemisestä sinänsä tärkeinä. Lakimuutoksen valmistelussa olisi kuitenkin vielä perusteltua arvioida sitä, onko opiskelijoiden ja tutkijoiden osalta kaistanvaihdon kiello tarkoituksenmukainen toimenpide ja yhtenevä työperäisen maahanmuuton lisäämistä koskevien tavoitteiden kanssa. Opiskelijoiden ja tutkijoiden osalta mahdollisuus kaistanvaihtoon koskee Suomen Akatemian käsityksen mukaan varsin rajallista henkilömäärää, jolloin olisi perusteltua tarkastella myös sitä, ovatko esitetyt toimenpiteet oikeasuhtaisia ja tehokkaita esityksen tavoitteisiin nähden. Edelleen todetaan, että opiskelijoiden ja tutkijoiden osalta mahdollisuus oleskeluluvan hakemiseen työskentelyn tai opiskelun perusteella turvapaikkamenettelyn ollessa kesken tai sen päätyttyä, kun ulkomaalainen vielä oleskelee maassa, voi jatkossakin olla yksilön, mutta myös Suomessa tarvittavan osaamisen saatavuuden kannalta perusteltua silloin, jos henkilö täyttää oleskeluluvan saamisen edellytykset työn tai opiskelun perusteella. Lopuksi todetaan, että Suomen tulee jatkossakin pyrkiä näyttäytymään houkuttelevana maana osaajien keskuudessa, eikä osaajien maahantulon esteitä tulisi tarpeettomasti lisätä.

Opiskelijoita koskevan soveltamisalarajauksen osalta Akatemia pitää tärkeänä, että esitysluonnoksen valmisteluun olisi osallistunut keskeisiä yliopistoja, ammattikorkeakouluja ja opiskelijoita edustavia järjestöjä. Jatkossakin on tärkeää, että etsitään keinoja tutkijoiden ja opiskelijoiden Suomeen tulon helpottamiseksi, ja että tämä tapahtuu tiiviissä vuoropuhelussa tutkimusorganisaatioiden ja -yhteisön kanssa. Suomen Akatemia on valmis osallistumaan tähän vuoropuheluun. Akatemia toivoo, että lainsäädäntömuutoksen kiireinen aikataulu ja se, ettei lausuntopyyntöä ole

julkaistu Lausuntopalvelu-portaalissa johtaisi siihen, että esityksen kannalta olennaiset tahot sivuutettaisiin sen valmistelussa.

Ylijohtaja, hallinto

Ossi Malmberg

Juristi

Noora Lehmusto

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus
Elektronisk underskrift av document
Electronic signature of a document

Asia / Sak / Case

SA/2024/02894	Sisäministeriö: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi ulkomaalaislain sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä
---------------	---

Asiakirja / Dokument / Document

SA/2024/02894-2	Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi ulkomaalaislain sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain 2 §:n muuttamisesta
-----------------	--

Allekirjoitukset / Underskrifter / Signatures